

RIIGIKOGU

6. istungjärk **Protokoll nr. 128(12).**

1922. a.

Sisu: 1. Päewakorra wastuwõtmine ja järgmise koosoleku määramine. — 2. Teadaandmine komisjonidesse antud seaduseelnõude kohta. — 3. Teadaandmine P. Keerdo väljajätmise annulleerimise kohta. — 4. Kodukorra komisjoni walimine. — 5. O. Gustawson'i esitis rahaasjanduse komisjonile tähtaja määramise kohta haiguste wastu ja emade kinnitamise seaduse läbiwaatamiseks. — 6. Maade ja ehituste wõõrandamise seadus Walga-Koiküla raudtee ehitamiseks I lugemisel. Wastu wõetud. — 7. Pühade ja puhkepäewade määruse muutmise seadus — I lugemisel. Antud töökaitse komisjoni. — 8. Tulumaksu muudatuste seadus — II lugemisel. Wastu wõetud.

Riigikogu koosolek 31. mail 1922. a. kell 5 p. l. Toompea lossi Walges saalis.

Kokku on tulnud 80 Riigikogu liiget. Koosolekut juhatab abiesimees A. Kerem.

Sekretääri kohal sekretäär A. Tupits.

Walitsuse lauas: rahaminister G. Westel, sõjaminister J. Soots, kaub.-tööst.-teedeminister K. Ipsberg.

Koosolek algab kell 5.30 m.

1. Päewakorra wastuwõtmine ja järgmise koosoleku määramine.

Juhataja A. Kerem: Awan Riigikogu koosoleku. Päewakord on Riigikogu poolt eilsel koosolekul kindlaks määratud. Kas tehakse ettepanekuid päewakorra täiendamise wõi muutmise kohta? Sõna on Riigikogu abiesimehel Wirma'l.

Abiesimees K. Wirma: Juhatus poolt on järgmine ettepanek tehtud: Wõtta läbi käesolewal koosolekul päewakord kunni 5-da punktini, see on — tulumaksu muudatuste seadus — teisel lugemisel ja peale seda käesolew koosolek lõpetada ja weerandtunni pärast uus koosolek määrata, mille päewakorras oleks siis tulumaksu muudatuste seadus kolmandal lugemisel ja siis edasi päewakord selles järjekorras, nagu ta minewal koosolekul kindlaks määrati alates punkt 6. See ettepanek on sellepärast tehtud, et tulumaksu-seadus täna wastu wõetud saaks.

Juhataja A. Kerem: Sõna on ettepanekuks rkl. Koemets'al.

K. Koemets (töer.): Teen ettepaneku koosolekut lõpetada peale 6-da punkti läbiarutamist.

Juhataja A. Kerem: On kaks ettepanekut tehtud, esimene rkl. Wirma poolt — wõtta läbi päewakord kunni punkt 5, teine rkl. Koemets'a poolt — wõtta läbi päewakord kunni punkt 6, ja peale selle määrata uus koosolek. Panen hääletamisele rkl. Wirma ettepaneku. (Hääletatakse.) Ettepanek on enamusega wastu wõetud. Rkl. Koemets'a ettepaneku hääletamine langeb sellega välja.

Enne kui päewakorra juurde minna, on sõna sekretääril.

2. Teadaandmine komisjonidesse antud seaduseelnõude kohta.

Sekretäär A. Tupits: Juhatus poolt on järgmised seaduseelnõud komisjonidesse antud (loeb):

1. Seaduseelnõu tsiwiilseaduse kogu (S. k. X k. I j. 1914 a. wäljaanne) § 1489 ja Hankede ja wõtete seaduse (S. k. X k. I j. 1916 a. wäljaanne) § 118 muutmise kohta — üldisesse ja rahaasjanduse komisjoni.

2. Seaduseelnõu rahwalugemise kohta — üldisesse ja rahaasjanduse komisjoni.

3. Seaduseelnõu Liitwimaa linnade hüpoteeği seltsi, uue nimega Eesti hüpoteeğipanga tegewuse jätkamise kohta — üldisesse komisjoni.

4. Seaduseelnõu teedeministeeriumi 1922 a. erakorraliste ja korraliste kulude eelarwe muutmise kohta posti-telegraafi-telefoni ametkonna alal — rahaasjanduse komisjoni.

5. Seaduseelnõu tempelmaksu seaduse muutmise kohta — rahaasjanduse komisjoni.

6. Seaduseelnõu Eesti wabariigi kodakondsuse kohta — üldisesse komisjoni.

7. Kalapüügi seaduseelnõu — maa ja üldisesse komisjoni.

8. Seaduseelnõu ehitustööde tehnilise järewalwe ametnikkude ergutusraha määramise kohta — rahaasjanduse ja üldisesse komisjoni.

9. Seaduseelnõu laewasõiduameti likwideerimise kohta — rahaasjanduse ja üldisesse komisjoni.

10. Seaduseelnõu töö-hoolekandeministeeriumi 1922 a. korraliste kulude eelarwe muutmise kohta — rahaasjanduse komisjoni.

3. Teadaandmine
P. Keerdo wälja-
heitmise annulleerimise
kohta.

Peale selle on juhatusel teatada, et rkl. Keerdo wäljaheitmise otsus 6. aprilli koosolekult on annulleeritud, kuna selgunud on, et wäljaheitmiseks tarwisminew osa häältearwust $\frac{1}{2}$ häält on puudunud.

4. Kodukorra
komisjoni
walimine.

Juhataja **A. Kerem**: Riigikogu läheb päewakorra juurde. Esimene päewakorra-punkt

on kodukorra komisjoni walimine — wanematekogu ettepanek, kusjuures jagajaks tuleb wõtta 10. Palun kandidaate määrata ja ettepanekud kirjalikult teha.

Th. Pool (töer.): Tööerakonna Riigikogu rühma nimel panen ette rkl-ed Kukk ja Strandman.

A. Jürgenstein (rhw.) Rahwaerakonna Riigikogu rühma nimel panen ette rkl. Birk.

Juhataja **A. Kerem**: Põllumeeste Riigikogu rühma poolt on kirjalik ettepanek tehtud walida rkl-ed Tupits ja Jürman.

M. Martna (sd.): Eesti sotsiaaldemokraatlise tööliste partei Riigikogu rühma poolt panen ette rkl-ed Palwadre ja Wirma.

Juhataja **A. Kerem**: Palun kirjalikult. Kirjalikult on weel järgmised ettepanekud tulnud: Eesti iseseiswa sotsialistliku töölistepartei Riigikogu rühma poolt walida rkl. Orras ja kommunistlise tööliste Riigikogu rühma poolt walida rkl. Leewald.

W. Linnamägi (kristl.): Kristliku-rahwaerakonna Riigikogu rühma poolt panen ette walida rkl. Amberg.

Juhataja **A. Kerem**: Saksa-Balti erakonna Riigikogu rühma poolt on kir-

jalik ettepanek tehtud walida rkl. Pezold. Kas tehakse ettepanekuid hääletamise korra kohta? (Hüüded: Korraga!) On ettepanek tehtud korraga hääletada. (Hüüded: Palume kandidaadid ette lugeda.) Järgmised kandidaadid on ette pandud: Kristlik-rahwaerakonna poolt — rkl. Amber; põllumeeste poolt — rkl-ed Tupits ja Jürman; Sotsiaaldemokraatlise rühma poolt — rkl-ed Palwadre ja Wirma; Saksa-Balti erakonna poolt — rkl. Pezold; Eesti iseseiswa sotsialistliku töölistepartei poolt — rkl. Orras; Kommunistlise töölistepartei poolt — rkl. Leewald; Tööerakonna poolt — rkl-ed Kukk ja Strandman; Rahwaerakonna poolt — rkl. Birk. (Hääletatakse.) Ettepanekandidaadid on nähtawa enamusega walitud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juurde.

5. O. Gustawson'i
esitis rahaasjan-
duse komisjoni
nile tähtaja mää-
ramise kohta hai-
guste wastu ja
emade kinnitamise
seaduse läbiwaa-
tamiseks.

Kodukorra § 47 põhjal otsustab Riigikogu, kas esitise arutamisele asuda ehk seda komisjoni anda. Sõna on rkl. Gustawson'il.

O. Gustawson (is.): Teen ettepaneku esitise arutamisele asuda.

Juhataja **A. Kerem**: Rkl. Gustawson'i poolt on ettepanek tehtud esitise arutamisele asuda. (J. Kukk (töer.): Rahaasjanduse komisjoni.) Teine ettepanek on anda esitist rahaasjanduse komisjoni.

L. Johanson (sd.): Mina pean rahaasjanduse komisjoni esimehe härra Kukk'e ettepaneku wastu waidlema. (M. Martna (sd.): Tööerakonna mahamatmise plaan.) Härra Kukk, kui selle komisjoni esimees, teab wäga hästi, missuguses seisukorras selle seaduseelnõu arutamine komisjonis on. Enne kui ta alamkomisjoni anti, ei ole rahaasjanduse komisjon mõne kuu jooksul julenud selle seaduseelnõu arutamisele asuda, ehk tema ülesanne küll ainult oli seda rahalisest küljest läbi kaaluda. On lastud mõjuda eitawal seisukohal, millele asunud töösturite esitus, kuna kompetent asutused, näituseks kinnituskogu seaduseelnõu wastuwõetawaks loe-

wad. Nüüd on walitsuse poolt kolmest inimesest moodustatud komisjon, kes wõib ollä esimest korda elus niisugust seadust nägi, tema kohta eitawa seisukoha wõtnud. Need puudused aga, mis selles seaduseelnõus olemas, on sarnased, et nad wõiwad wäga kergesti töökaitse komisjonis ära parandatud saada. Need nuudused ei ole mitte küllalt olulised, et uut seaduseelnõu nende pärast peaks wälja töötama. Siin on teised põhjused, mis pärast seda seadust ei taheta kinnitada. Põhjus on lihtsalt see, et ei taheta kinnitusosalal kaugemale minna, kui weneaegsed seadused on läinud. Ja kui asi nii on, siis tuleb ükskord sellele jandile lõpp teha ja ütelda, kuidas asi tõesti on.

Juhataja A. Kerem: On kaks ettepanekut tehtud: 1) kohe selle esitise arutamisele asuda ja 2) esitis rahaasjanduse komisjoni anda. Ma panen hääletamisele rkl. Gustawson'i ettepaneku, kohe selle esitise arutamisele asuda ja palun neid rkl., kes komisjoniandmise ettepaneku poolt on, selle ettepaneku wastu hääletada. (Hääletatakse.) Enamusega on see ettepanek tagasi lükatud. (L. Johanson (sd.): Palun ära lugeda.) (Loetakse hääli.)

24 häälega 18 wastu on wastu wõetud ettepanek seda esitist rahaasjanduse komisjoni anda. Selle küsimuse kohta on sõna rkl. Wirma'l.

K. Wirma (sd.): Ma teen ettepaneku komisjonile tähtaega määrata selle esitise läbiwaatamiseks kuni 13. juunini, et siis komisjon teataks oma seisukoha Riigikogule.

Juhataja A. Kerem: Täiendaw ettepanek on tehtud komisjonile läbiwaatamiseks tähtaega määrata 13. juunini. Selle ettepaneku kohta sõna ei soowita, siis ma asun hääletamisele. (Hääletatakse.) Wähemus on wastu, sellega on komisjonile tähtaeg määratud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juurde.

6. Maade ja ehituste wõõrandamise seadus Walga-Koiküla raudtee ehitamiseks — I lugemisel.

Üldise komisjoni aruandja **A. Palwadre:** Üldine komisjon ei arutanud seda seadust sisuliselt, sest sisuliselt pidi küsimust kas seda raudteed tarwis

on ja kas tema otstarbekohane on, arutama ja otsustama rahaasjanduse komisjoni. Üldises komisjonis oli kaalumisel ainult küsimus, kas esitatud eelnõu wastuwõtmine juriidiliselt wõimaldab raudtee projekti läbi wiia. Komisjon leidis eelnõu küllalt kohase selleks olewat, et maade wõõrandamist raudtee ehitamiseks ette wõtta Balti eraseaduse § 868 alusel. Peale wäikeste redaktsiooniliste paranduste § 1 on eelnõu üldises komisjonis sel kujul wastu wõetud, nagu tema Wabariigi Walitsuse poolt oli ette pandud.

Üldise komisjoni nimel panen ette seda seaduseelnõu esimesel lugemisel wastu wõtta.

Juhataja A. Kerem: Panen komisjoni ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Sellega on see seadus nähtawa enamusega esimesel lugemisel wastu wõetud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juurde.

7. Pühade ja puhkepäewade määruse muutmise seadus — I lugemisel.

Üldise komisjoni aruandja **A. Jürgenstein:** See seadus on Wabariigi Walitsuse poolt esitatud ja käib ühe puhkepäewa muutmise kohta, see on nimelt mardipäewa muutmise kohta. See seadus on selle peale põhjendatud, et mardipäewal meie rahwa elus suuremat tähtsust ei ole, ja sellepärast on otsustatud, teda maha kustutada. Aga et mardipäew ühe aastaaja sees on, kus muid puhkepäewi ei ole, siis määras walitsus mardipäewa asemel pühaks 11. nowembri, missugusel päewal Eesti ajutine walitsus peale Saksa okkupatsiooni walitsema hakkas. Walitsus põhjendab selle päewa tähtsust ka weel sellega, et sel ajal lõppes ilmasõda ja hakkas waherahu peale.

Üldise komisjoni nimel panen ette seda seaduseelnõu esimesel lugemisel wastu wõtta.

A. Weiler (töer.): Siin on ettepanek tehtud pühade arwu aastas jällegi suurendada. Mina leian isiklikult, et pühade arw aastas isegi juba suur on. Tegelikult wõttes kestawad meil pühad aastas ligi kolm kuud.

Lugu on see, et meil pühad algawad õieti pühade eelmise päewaga. Kes tööstuses tegew on olnud, see teab, et pühade-

laupäewal lõpeb töö juba kell 12 päewal ja pühade järgmine päew on kunni lõunani ka nõndanimetatud poolpäha. Meie mäletame ehk weel, missugune ülirohke arw pühased tänawu mai- ja aprillikuu peale langes. Wäljamaalased, kes laewadega just sel ajal Tallinna sadamas seisid, awaldasid väga suurt imestust meie pühade rohkuse üle. On wälja rehkendatud, et pühade pärast terwed miljonid sadamas seiswate laewade eest seisuraha maha on wisatud. On loomulik, et iga asutus ja ettewõte oma teenijatele peale nädalapühade puhkepäewi peab andma, aga siia hulka ei peaks mitte käima niisugused pühad, nagu palwepäew ja suur neljapäew, suurte pühade kolmas päha. Nende pühitsemise üle lähewad arwamisid lahku; üks usulahk pühitseb neid, teine aga mitte. Huwitaw on ka see, et kui meil pühade nimekiri kokku seati — härra Wirma oli seekord aruandja, mäletab seda wististe weel hästi — siis need ülemalnimetud pühad ainult ühe hääle enamusega seadusandlises delegatsioonis läbi läksid. Teen ettepaneku suurendamise asemel pühade arwu vähendamise selle läbi, et sundusliste pühade hulgast maha arwataks kõik kolmandad pühad, palwepäew ja suur neljapäew.

M. Martna (sd.): Ma kuulsin imeks pannes eelkõneleja suust, et meil üle kolme kuu pühased olewat. (W a h e l h ü e: S e e e i o l e õ i g e.) Jah, ma usun ka, et see õige ei ole. Esiteks tulewad need 52 nädalapäha maha arwata, mis mitte mõned iseäralised pühad ei ole, waid harielikud puhkepäewad. Ma usun, et mind nende pühade kaitsemise pärast keegi kirikluses ei hakka süüdistama. Kuid rkl. Weiler'i poolt tehtud ettepanekuga ühinen ma siiski. Ka mina pean tunnistama, et niisugused pühad, nagu palwepäew ja 3. päha jõulu, lihawõtte ja nelipühi järele enam sunduslike puhkepäewadena tarwilikud ei ole. Mis sellesse puutub, et meil pühased palju olewat ja et nende vähendamist meie tööstuse tõstmiseks tarwis minewat, siis selle kohta pean tähendama, et Genfi töökonwerentsil üks väga hea kõnemees, endine Saksa minister Wissel puhkepäewa ja pühapäewa kohta koguni teistsuguseid arwamisi ette kandis — härra Hünerson oli ka seal ja mäletab wististe seda weel väga hästi. Peamõte, mida Wissel rõhutas, oli see, et üks Inglise parlamendi liige 50. aastates pühapäewa kui rahupäewa peale näidates

tõendas, et see on suur tugi olnud, mille põhjal Inglise tööstus nii kaugele on jõudnud, nagu ta juba sel ajal oli, nimelt wõistlemises ilmaturul. Meil on küll Inglismaa pühade pühitsemisest kõneldud ja iseäraliselt seda rõhutatud, et see inglaste jumalakartuse tundemärk olewat. Kuigi see nii oleks, siiski on see usulikkuse tundemärk tööstusele ja majandusele kasulik olnud ja sellest seisukohast waadates ei wõiks ma mitte seda toetada, et pühapäewadele kriips peale tõmmatakse ja sadamas wiie ja poole päewa asemel seitse päewa nädalas tööle asutakse. Üldiselt kõlas härra Weiler'i kõne nii, nagu oleks ta puhkeaja wastu ülepea.

J. Piiskar (is.): See paarirealine seaduseelnõu on väga iseloomuline Eesti parlamendi töö kohta. Alles eile arutati wanematekogu koosolekul, missugused küsimused hädalised on, ja missuguseid wõib edasi lükata. Leiti, et haiguste wastu ja emadekinnitamise seadus ei olla hädaline ja seda näitas ka rahaasjanduse komisjoni esimehe härra Kukk'e ettepanek: rahaasjanduse komisjonile tähtsaja määramise küsimus rahaasjanduse komisjoni anda läbikaalumiseks. See näitab, et nimetatud küsimust ja weel teisi sarnaseid küsimusi ei loeta mitte hädalisteks. Teiselt poolt tullakse niisuguse seadusega, millel üldse muud sisulist tähtsust ei ole, kui et pühade nimekirjale weel üks päha juurde lisada, mida tarbekorral ka ilma seaduseta wõiks teha. See näitab kuidas Riigikogu oma seadusandlisest tööst aru saab, missuguseid küsimusi ta tähtsaks peab ja missuguseid mitte. See seaduseelnõu tuletab oma pealkirja poolt ühte teist eelnõu meelde, mille omal ajal meie rühm Riigikogule esitas, nimelt töö- ja puhkepäewade korraldamise seaduseelnõu, mis minu arwates palju tähtsam ja laialisema ulatusega küsimus on. See seisab aga komisjonis, ei liigu edasi. Ma küsiksin, kas on käesolewa eelnõuga, mis peaaegu samalaadilist pealkirja kannab, selleks esinetud, et ütelda wõidaks: waadake, meie oleme selle küsimuse lahendanud, ainult teise seadusega? Sel puhul tuleb mulle ka weel amnestia küsimus meelde, kus meie poolt esitati suure ulatusega eelnõu, kuid selle asemel toodi pärast Riigikogu ette samanimeline wäikene eelnõukene, mille alla wahest ehk paar inimest oleks läinud ja sellega taheti näidata, et see ongi see amnestia-seadus. Nüüd tahetakse meile pühade muutmise

seadusega ka wist ütelda: see ongi see töö- ja puhkepäewade korraldamise seadus. Kõik see näitab, kuidas ja missuguseid küsimusi meil lahendada tahetakse. Meie arwates ei ole see küsimus sugugi nii tähtis, et teda praegu päewakorda wõtta ja leiame, et see on ainult demonstratsioon, omamoodi sabotaash, isesugune wiis teile soowimata küsimuste lahendamisest kõrwale hoida.

Aruandja A. Jürgenstein: Tahtsin ainult ütelda, et see seadus läks komisjonis läbi juba paari kuu eest ja nüüd paneb rkl. Piiskar seda pahaks, nagu mingisugust demonstratsiooni. (J. Piiskar (is.): Hapukurgi aeg.)

L. Johanson (sd.): Pühade arwu vähendamise mõttes ei saa siiski härra Weiler'i ettepanekut otsekohe arutusele wõtta ja otsustada. Pühade muutmine on seotud terve rea teiste küsimustega. Meie palgatöölised, kes kuu ja nädala wiisi palka saawad, kannataksid selle all, sest neile arwatakse ka pühad palga alla käiwateks päewadeks ja kui meie nüüd mõned pühad maha arwame, siis peame ka seda silmas pidama, et meie nende puhkeaga vähendame ja tööpäewi suurendame. Sellepärast tuleks pühade muutmise ka nende palga, ületunnitöö tasu ja puhkeage küsimust puudutada. Pühade muutmisega tuleks kõne alla wõtta teenijate igaaastane puhkeage, mis peaks vähemalt 1—3 nädalat kestma, siis wõiks ka pühade arwu aastas vähendada. See puhkeage oleks igatahes loomulik ja tuleks üldiseks teha, sest praegu annawad puhkeaga oma teenijatele ainult mõned üksikud paremad ärid ja ettewõtted. Praegu töötatakse ka pühapäewiti, kuid selle eest maksetakse ületunnitöö tasu. Kõik need küsimused tuleksid siis ühiselt otsustamise alla wõtta ja selleks peaks eeltöid tegema komisjon. Sellepärast teen ettepaneku härra Weileri ettepanek ühes selle seaduseelnõuga anda töökaitse komisjoni.

Juhataja A. Kerem: Komisjoni aruandja lõpusõna ei tarwita. Panen rkl. Johanson'i poolt tehtud ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Käesolew seaduseelnõu on otsustatud nähtawa enamusega töökaitse komisjoni anda.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juurde.

8. Tulumaksu muudatuste seadus — Rahaasjanduse komisjoni aruandja II lugemisel. **J. Kuk:** § 49 käib järgmiselt (loeb): Maksulehed, kus on ära tähendatud maksualuse tulu suurus ja pealepandud maksumäär, peawad olema maksjatele wälja saadetud hiljemalt 1-seks juuliks.

Juhataja A. Kerem: Panen § 49 hääletamisele. (Hääletatakse.) § 49 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja J. Kuk (loeb): § 50. Hiljemalt 1. juuliks paneb komitee esimees üldiseks teadmiseks wälja kõikide maksualuste nimekirja ühes komitee poolt kindlakstehtud tulumääradega.

Kõigile kodanikkudele jäetakse õigus 10 päewa jooksul wäljapanemisest arwates seda nimekirja läbi waadata ja tema puudulikkuse pärast kirjalikka kaebtusi sisse anda.

G. Stackelberg (saks.): Mina paneksin ette § 50 sõnad: „ühes komitee poolt kindlakstehtud tulumääradega“ maha kustutada. Olen sellel arwamisel, et need tulumäärad mitte koguniste ei tohiks üldse teatawaks saada. Need peaksid kõige suurem saladus olema ja kui komisjon seda kellegile teada annaks, siis oleks see kaelakohtuline kuritegu.

Juhataja A. Kerem: Lõpusõna on komisjoni aruandjal.

Aruandja J. Kuk: Komisjon ei ole seda ettepanekut mitte arutanud. Pean aga tähendama, et § 50. ei ole tulumaksuseaduses esimest korda, waid oli juba ennemalt maksma pandud ja on siia üles wõetud kodifitseerimiseks.

Juhataja A. Kerem: Rkl. Stackelbergi poolt on parandus tehtud käesolewa paragrahwi esimeses lõikes teises reas wälja jätta sõnad „ühes komitee poolt kindlakstehtud tulumääradega“. Panen selle ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Ettepanek on 20 häälega 15 wastu tagasi lükatud. Nüüd tuleb hääletamisele § 50, komisjoni poolt ettepanud kujul. (Hääleta-

takse.) Sellega on § 50 nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja J. Kukk (loeb): § 51. Tuluhindamise kui ka maksumäära wastu wõiwad maksukohuslased wastawale jaoskonna komiteele hiljemalt 1. augustiks wastulause esitada, tuues ette tarwilised tõendused ja andmed.

Juhataja A. Kerem: Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) § 51 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja J. Kukk (loeb): § 59. Maksukohuslastel, kellele maksulehed peale 1. juulit kätte saadetud, on õigus edasikaebtuseks ebaõige maksumäära pärast kahe nädala jooksul maksulehe kättesaamise päewast arwates.

Juhataja A. Kerem: Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) § 59 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja J. Kukk (loeb): § 64. Tulumaks maksetakse kohalisesse renteisse, walla- wõi alewiwalitsusse wõi mõnda muude rahaministeriumi poolt selleks määratud erilisse kassasse 30. septembriks ja 30. nowembriks ühesugustes osades.

Maksjad, kellele maksulehed pärast 1. juulit kätte on saadetud, maksawad esimese maksuosa kahe kuu jooksul, teise — kolme kuu jooksul maksulehe kättemise päewast arwates.

Juhataja A. Kerem: Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) § 64 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja J. Kukk (loeb): § 65. Kõik asutused (ka riiklised) ja isikud, kellel üle 10 ametniku, teenija wõi töölise, kes vähemalt kuu aja peale palgatud, on kohustatud kinni pidama igal palga wäljamaksmisel teatawa protsendi, mis iga aasta kohta rahaministri poolt kindlaks määratakse ja „Riigi Teatajas“ kuulutatakse.

Palgamäärad tehtakse ümmarguseks kümneliste peale ühelisi arwesse wõtmata.

Tähendus 1. Rahaministrile antakse õigus laiendada selle paragrahwi maksuwust ka nende isikute ja asutuste

peale, kellel on vähem kui 10 ametnikku, teenijat wõi töölisi.

Tähendus 2. Maksu kinnipidamine jäetakse seisma, kui maksukohuslane toob kohaliku maksuinspektori tunnistuse, et ta jooksul aastal tulumaksust waba on, ehk et see juba on öiendatud. §§ 68 ja 69 kaotatakse ära.

J. Piiskar (is.): Juba selle seaduseelnõu esimesel lugemisel juhtisin tähelepanu selle peale, kuidas sellest seadusest on maha kustutatud mõned paragrahwid, mis korraldawad tuludest kinnipidamist kapitaalide pealt, nagu § 68 ja 69, mille ärakaotamise ettepanek siinsamas järgneb ja kus on räägitud, et osakasu pealt ja teistest kapitaali mahutamisest saadud tuludest peetakse kinni tulumaksuna teatawa protsent, nimelt 10%. Samal ajal on maha kustutamata jäetud need paragrahwid, mis sellest räägiwad, et asutused ja isikud, kellel üle 10 ametniku — rahaministril on ka õigus laiendada seda nende peale, kellel on vähem kui 10 ametnikku — on kohustatud kinni pidama igal palga wäljamaksmise korral teatawa protsendi, mille rahaminister kindlaks määrab. Siin on tarwitatud kahesugust mõõdupuud: Kapitaali pealt saadawad tulud on wabastatud teatawast protsendilisest kinnipidamisest, palgalised aga, kas nemad on aasta peale palgatud ametnikud ja teenijad wõi lühema aja peale palgatud töölised, kõik need, kes praegustes palgaoludes äärmiselt raskes seisukorras on — sest keegi ei salga ju et ametnikkude ja teenijate palgaolud wiletsad on, — nende kohta tahetakse aga see määrus maksma jätta, et nemad mitte tulumaksu tagant järele ei maksa, nagu näituseks ärid ja kapitalistid, waid nende käest wõetakse tulumaks juba ette. (W. Linnamägi (kristl.): Nii on palju kergem maksta.) Härra Linnamägi, miks Teie arwate seda siin arwesse wõtta ja kapitalistide juures ei tee seda mitte? Mina aga näitan Teile, et see sugugi kerge ei ole. Tulumaksu-seaduses on terwe rida paragrahwe, mis väga rasked ja keerulised kohustused peale panewad selle kohustuse suhtes. Esimene asi on see, mis pärast maksumaksja oma palgast peab riigile juba ette awansina andma ilma protsendita laenu, ja mis pärast seda ilma protsendita laenu nõutakse kehvalt inimeselt, kes oma wiletsast päewapalgast elab, kuna loobutakse sarnase ilma protsendita laenu nõudmisest kapitalistide

käest. Ma ei saa sellest aru ja ei leia, et see kergendus oleks, waid otse selle wastu leian, et see mitte kergendus ei ole. Teisest küljest muutub see trahwimaksuks, sest kui see maksusumma oleks paigutatud rahaasutusesse, siis tema omnik teeniks selle pealt protsenti, kui ta aga selle summa ilma protsendita riigile peab andma, siis ta maksab rohkem tulumaksu. Siis sisaldawad need paragrahwid weel terve rea teisi kitsendusi, mis wäga tülikad on ja näitawad, kuidas seda maksu wõetakse. Kõige pealt on öeldud, et ametnikud ja töölised, kelle kohta see määrus maksew, on kohustatud wõtma iga aasta detsembrikuus, wõi igal juhtumisel nädalisel tähtajal linnades maksuinspektorilt ja waldades omawalitsustelt isiklikud maksukaardid: See on üks kohustus, kus tuleb minna maksukaardi järele iseäranis waldades, kus wallamaja kümnete werstade kaugusel on. Härra Linnamägi mäletab wahest, kuidas kahekolme komisjoni koosolekul, kus omawalitsuse küsimust arutati, selgus, et on wallamajasid, mille kaugus 40 kunni 50 wersta walla kaugematest kohtadest. Kui siis kohustatakse mitmekümne wersta tagant mingisuguse asutuse teenijat minema wallamajast isiklikult maksukaarti ära tooma, siis ma arwan, et see ei ole mingisugune kergendus, waid raske kohustus. Siis edasi, sellesamale kaardile kleebitakse margid peale. Nende markide pealekleepimine, kontroleerimine, kas nad korralikult on peale kleebitud ja kas neile on korralikult kuupäew peale kirjutatud, kõik see nõuab teatawat hoolt ja teatawat tööd, mida iga kuu tuleb uuesti teha. Edasi tuleb § 70, mis ütleb, et maksu maksmise korral näitab maksu maksja oma maksukaardi maksuinspektorile ette, ja kui siis selgub, et maksukaardile on rohkem markisid peale kleebitud, kui temal oleks tulnud maksta, siis maksetakse ülearuwõetud summa tagasi wõi arwatakse järgmise aasta tulumaksuks ette. Nii on ette nähtud, et palgateenija palgast wõidakse kinni pidada mitte ainult käesolewa aasta, waid ka tulewa aasta tulumaks. See on palgateenijatele teatawate kohustuste pealepanemine. Paragrahwides 80, 81 ja 82 on ette nähtud trahwid selle eest, kui neid nõudeid ei täideta. Lõpuks on § 92, mis maksuinspektorit kohustab selle järele walwama, kas margid õigel ajal on peale kleebitud. Markide pealekleepimine wõib nii-

sugusel korral wäga raskeks minna, kui markisid mitte koha peal saada ei ole. Meie teame, et isegi mitte kõik postkontorid tempelmarke ei müü. Kui leiti wõimalus olewat esineda ettepanekuga, et paragrahwid, mis nõuawad maksu kinnipidamist diwidentide ja kapitaalide pealt, tulewad maha kustutada, siis arwan mina, et peaks wõimalik olema ka neid paragrahwisid maha kustutada, mis käsitawad maksu kinnipidamist palgast. Mina teen ettepaneku maha kustutada kõik need paragrahwid, see on — § 65, kus on öeldud, et palgast tuleb igal palga wäljamaksmisel teataw protsent kinni pidada, § 66, mis kohustab isiklikka maksukaartisid muretsema, § 67, mis räägib markide pealekleepimisest nendele kaartidele, §§ 68 ja 69, mis juba siin on otsustatud ära kaotada, samuti ka § 70, mis räägib sellest, mis maksukaartidega teha, kui neile juba margid peale on kleebitud. Edasi tuleks loomulikult ära kaotada ka §§ 80, 81 ja 82, mis räägiwad trahwidest, ja § 92, mis maksuinspektorite ülesandeks teeb rewideerida, kas margid on õigel ajal peale kleebitud. Et selle seaduse arutamisel kinni on peetud endisest paragrahwide järjekorrast, siis teen ma siin kohal ettepaneku maha kustutada §§ 65, 66, 67, muidugi ka §§ 68 ja 69, samuti ka § 70.

Rahaminister G. Westel: Austatud Riigikogu liikmed! Mis puutub rkl. Piiskar'i ettepanekusse, siis pean tähendama, et need paragrahwid, mis käsitawad tulumaksu kinnipidamist diwidentide pealt, on puhtpraktilistel põhjustel maha kustutatud. Diwidendid on diwidendi saajate sissetulekust õige wäike osa, sest keegi ei pane suurt osa omast warandusest ühte ettewõttesse. Tulumaksu kinnipidamisel diwidentide pealt tekiks mitmesugune kirjawahetus ja raskused. Palk on aga suuremalt osalt palgasajaile ainukeseks sissetulekuks. Terve filosoofia, mis siin maksu kinnipidamise kohta palgateenijate palgast ette toodi, on teoreetiliselt päris õige, kuid tegelikult ei ole sellel suurt mõju. Tegelikult ei ole leitud teist teed, kuidas wõimalik oleks palgateenijalt tulumaksu sisse nõuda. Korraga maksu sisse nõuda on palgateenijale raskuseks, sest sagedasti peab ta üle poole oma kuupalgast tulumaksuks maksuma. Tulumaksu kinnipidamine igal palgamaksmisel on just palga-

teenijale hõlbustuseks. Teie ütlete küll, et eksistentsmiinimumi tuleb suurendada, kuid kuigi meie seda teeks, läheks palgasaajale ikkagi raskeks korruga oma tulumaksu õiendada. Igatahes pean tähendama, et siin ei ole waesemate kihtide käest mingisugust laenu tahetud saada.

Juhataja A. Kerem: Lõpusõna on komisjoni aruandjal.

Aruandja J. Kukk: Selle seaduse mõtte järele ei ole teatawad paragrahvid, mille peale rkl. Piiskar siin tähelpanu juhtis, mitte palgasaajatele raskusetegemiseks üles wõetud, waid selles mõttes, et palgasaajatele maksumaksmist kergemaks teha. Samasugune palgast kinnipidamine, nagu meie seaduses, on ka Saksa tulumaksu-seaduses ja sõjaajal ka Inglis tulumaksu-seaduses läbi wiidud, kus eriti tähelpanu alla wõeti nädala wiisi palgasaajate maksustamine. Ka ei ole mitte palgasaaja kohustatud tempelmarke kleepima, waid seda peab palgamaksja tegema. Seaduse otsekohe mõtte ja teksti järele ütleb § 67 selgel sõnal: „§ 65 põhjal kinnipeetud summade wastu on tööandja kohustatud kleepima § 66 nimetatud maksukaartidele hiljemalt 7-e päewalisel tähtajal kinnipidamise päewast arwates, wastawas arwus tempelmarka; maksukaartil tähendatakse makstud palgasumma pealekleebitud markidel — nende kustutamise kuu ja päew.“

Nii siis, siin mingisugust koormat palgasaajate peale ei panda, waid on tahetud nendele maksumaksmist kergemaks teha ja sellepärast igatahes oli ka komisjon selle paragrahwi sissejätmise poolt. Mis puutub § 68 ja § 69 ärakaotamisele, siis siin on igatahes rahaminister wälja läinud teisest seisukohast. Omal ajal, kui tulumaksu-seadus kokku seati, oli mõte iseäralist kapitaalimaksu sisse seada. See seadus on aga senni teostatamata ja praegune 10% kinnipidamine kapitaali tuludest on ülearune töö, kuna tulumaksu määramisel kapitaali tulud üldiste tulude hulka arwatakse.

Juhataja A. Kerem: Rkl. Piiskar'i poolt on järgmine ettepanek tehtud: „§§ 65—70 kaotatakse ära.“

Härra rkl. Piiskar'i ettepanek ei sisalda eriettepanekut, waid lihtsalt selle seaduse paragrahwide eitamist ja paragrahwide ärakaotamist, siis panem ma komisjoni ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Sellega on

nähtawa enamusega § 65 wastu wõetud. Peale selle tuleks siis komisjoni ettepanek, §§ 68 ja 69 ärakaotamise kohta, hääletamisele, ja teiseks rkl. Piiskar'i ettepanek — §§ 66—70 ära kaotada. (Hääletatakse.) Wähe-
mus on wastu. Sellega on komisjoni ettepanek wastu wõetud. Siis tuleks weel hääletamisele rkl. Piiskar'i poolt täiendaw ettepanek ära kaotada §§ 66, 67 ja 70. (Hääletatakse.) Enamus on wastu. Sellega on see ettepanek tagasi lükatud.

Aruandja J. Kukk (loeb): § 71. Maksusummad, mis § 64 ettenähtud tähtaegadel mitte õiendatud pole, loetakse maksuwõlaks, mille pealt arwatakse wiivitusraha 1% kuus, kusjuures alganud kuu terweks loetakse; 50- ja enampeniline maksuwõlg loetakse ühemargaliseks, kuna sellest alamad summad arwesse ei wõeta.

Tähendus 1: Maksusumma selle osa pealt, mis pärast wastulause wõikaebuse läbiwaatamist wähenatud, ei wõeta wiivitusprotsenta ja lisaraha, mis 3. jaanuari 1921 a. seaduses („Riigi Teataja“ nr. 4 — 1921 a. seadus nr. 31) ettenähtud.

Tähendus 2: Selle paragrahwi esimeses tähenduses ettenähtud kord on maksew ka nende asjade kohta, mis endiste aastate maksustamise alusel on tekkinud ja selle seaduse jõusseastumisel weel lõpetamata on.

Juhataja A. Kerem: Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) Sellega on § 71 nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja J. Kukk (loeb): § 73. Tulumaksu maksjaile, kes kitsikus seisukorras, wõib maksuwõla jaokaupa õiendamist ja pikendust kunni kolme aasta peale lubada, ½% kuus juurde arwates ja tarwiduse korral maksukindlustust nõudes:

1) jaoskonna komitee — maksuwõlga, mis mitte üle 5000 marga ei ole;

2) otsekoheste maksude peawalitsus — maksuwõlga, mis mitte üle 50.000 marga ei ole;

3) otsekoheste maksude peakomitee — maksuwõlga, mis üle 50.000 marga.

Tulumaksu-seaduse paragrahwides: 74, 75, 76, 77, 78 ja 79 ettenähtud trahwide ülemmäärad tõstetakse neljakordseks.

Juhataja A. Kerem: Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) Sellega on § 73 nähtawa enamusega wastu wõetud. (J. Piiskar (is.): Palun sõna ettepaneku kohta.) Sõna on rkl. Piiskar'il.

J. Piiskar (is.): Ma tähendasin esimest ettepanekut tehes, et ühes nende paragrahwidega tuleks wälja jätta ka weel teisi, sest ma ei leia neid motiive, mis siin ette toodi rahaministri kui ka aruandja poolt §§ 65-da, 66-da, 67-da ja 70-da kaitseks mitte küllalt kaaluwad olewat sel lihtsal põhjusel, et ikkagi ühelt ja just sellelt kõige kehwemalt kihilt wõetakse maksu ette, teistelt ei wõeta aga mitte seda. Kui leitakse, et osade kaupa maksmine tarwis on sisse seada kõigest sellest hoolimata, et ta äärmiselt palju tööd pakub niihästi kontrollaparaadile, kui ka nendele, kes seda tegema peawad, mispärast seda siis üldiseks ei tehta, mispärast ei wõi siis kõiki tulumaksu maksjaid kohustada samuti tegema? Et seda mitte ei ole tehtud, siis wist see otstarbekohane mitte ei ole. Nüüd on tehtud kergendused jõukamatele maksjatele. Et ma 3. lugemisel mõtlen oma ettepanekut korrata, siis teen ma ettepaneku, mis 1-sest ettepanekust järgewad, see on — wälja jätta: §§ 80, 81, 82, mis kõnelewad trahwidest sel korral, kui §§ 65, 66, 67 ja 70 wastu on eksitud.

Juhataja A. Kerem: Rkl. Piiskar'i poolt on ettepanek tehtud §§ 80—82 wälja jätta. Lõpusõna on aruandjal. Aruandja sõna ei tarwita. Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on rkl. Piiskar'i poolt tehtud ettepanek — §§ 80—82 ära kaotada — tagasi lükatud.

Aruandja J. Kukk (loeb): § 85. Tulumaksu arwel ülearu sisse maksetud summad maksetakse tagasi ehk kantakse maksja nõusolekul järgmise aasta maksuarwele. Ekslikult wäljaarwatud ja lootusetu maksuwõlad kustutatakse maha otsekoheste maksude peawalitsuse poolt.

Tähendus: Otsekoheste maksude peawalitsus wõib mõjuwatel põhjustel maksja sellekohasel palwel maksuwõla

sissenõudmist seisma panna, kunni asja otsustamiseni teises astmes.

Juhataja A. Kerem: Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on § 85 wastu wõetud.

Aruandja J. Kukk (loeb): § 90. Tempelmaksust wabastatakse kõik selle seaduse §§ 45 ja 50 põhjal sisseantawad awaldused, § 51 ettenähtud wastulased, kui ka esimesele instantsile antawad wastulased trahwide määramise asjus, § 65 tähendus 2. ettenähtud tunnistused ja palwed nende saamiseks, kui ka kõik palwed kahekordse maksu alla panemise, § 2 põhjal maksuwabade isikute ja asutuste maksu alla panemise ja ülemmäär ning ilmaaegu makstud tulumaksu summade tagasimaksmise asjus.

Juhataja A. Kerem: Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on § 90 wastu wõetud.

Aruandja J. Kukk: § 91 on wastu wõetud rahaasjanduse komisjoni poolt ja esitatud uues redaktsioonis, nagu ma juba eile tähendasin, — see käib järgmiselt (loeb): Sissetulnud tulumaksu summast määratakse iga aasta $\frac{1}{3}$ omawalitsustele, misjuures linnad saawad $\frac{1}{3}$ maksust, mis sisse tulnud maksjatelt, kes wastawa linna maksujaoskondades maksu alla kuuluwad, maakonnad — $\frac{2}{3}$ summast, mis sisse tulnud maksjatelt, kes maksu alla käiwad maakonna waldades ja alewites, wallad ja alewid $\frac{1}{3}$ summast, mis sisse tulnud maksjatelt, kes maksu alla pandud wastawa walla wõi alewi piirides.

J. Tõnisson (rhw.): Austatud Riigikogu liikmed! Mina selle uue ettepanekuga mitte ei wõi nõus olla, waid pean rahwaerakonna rühma seisukohalt selle wastu waidlema. Rahaministeeriumi poolt esitatud eelnõus oli sootu teine juhtmõte läbi wiidud, et seal omawalitsustel pidi olema teataw maksustuse õigus, siis sai sellest seal ka aru, et iga omawalitsus oma piirkonnas wõis tulumaksule lisa määrata oma nõuete rahuldamiseks; seal oli ka selge, et iga maksuwõtja omawalitsuse asutus selle maksuwõtmise eest wastutas. Kes oleks seal maksu kõrgele ajanud, see oleks kohalikkude elanikkude poolt ka wastuwaidlemist leidnud. Seal oleks teataw awalikkuse kontroll selle kohta walitsenud, kuipalju keegi omawa-

litsuse asutustest oma maksuõigusi tarwitab, kuidas tema oma maja peaks ja seal oleks siis tõesti teataw kokkuhoidlikkus sellega käsi käes käinud. Nüüd, kus Riigikogu komisjonis on see põhimõte selles eelnõus üles seatud, et omawalitsuse asutused saawad teatawa osa riiklikust tulumaksust ja lihtsustamise mõttes on koguni see osa kindlaks määratud, siis on sellega iga omawalitsuse asutus, kes teatawa osa tulumaksust saab, õnnelik saaja — tal ei ole mingisuguseid kohustusi, ei maksumaksjate ees, ega oma majapidamise korraldamises. Sellega on siis tulumaksu osa saaja seisukord sootuks teine. Saaja huwi on võimalikult palju saada, ilma et tema kõiki neid kõrvalsilmapiilke maksu suuruse kohta kannaks, ja see ajab siis ka nüüd loo nii kaugele, et meil on katsutud selle seaduseelnõu II lugemisel selgitada, et üksikud linnad saaksid siis liig wähe, kui niisugune tulumaksu jaotus tuleks, nagu § 91. esimeses redaktsioonis ette nähtud. Tallinna linna esitaja on siin ette toonud, et tähendatud linn kaotaks 6 miljoni selle läbi. Kui oleks teistel linnadel siin niisamasugused esitajad, kes oleksid wõinud sõna wõtta, siis oleks nende seisukohalt niisamasuguseid wäiteid ette toodud. Siis läheks see aga nii kaugele, et igaüks püüab saada niipalju, kui tal võimalik saada on, ilma et temale õieti neid wastuwäiteid saadakse ette tuua. See oleks aga täiesti wõimatu. Kui teie juba riiklisest tulumaksust omawalitsuse asutustele määrate, siis peaks see sündima nii, et see tulumaksu osa nende üldise majapidamise tarwidusele wastab, aga seal on lugu niisugune, et kehwevad maakonnad ja waesemad linnad peaksid kõige rohkem toetust saama. Kui demokraatlik tahetakse olla, siis peaks selle eest hoolitsema, et mitte wõimsad ei kaswaks taewani ja nõrgad ei jääks maa mulla külge kiratsema, wäid peab katsuma ühesuguseid arenemiswõimalusi luua. (K. Wirma (sd.): Igas külas on niisugune kanalisatsioon, kui Tallinnas-ki.) Mina ei hakka siin üksikutest küladest rääkima ja kui ma iga wahelhüüde peale wastama pean, siis jään ma hoopis kimpu. Mina jään aga üldisele seisukohale ja juhin selle peale tähelepanu, et meil niisugune jaotus peaks aluseks jääma, mis kõikide õiglased nõudmised aitaks enamwähem rahuldada ning ses suhtes oli 91. paragrahwi esimene redaktsioon palju etstarbekohasem. Seal oli ette nähtud, et

omawalitsuse asutused saawad tulumaksust iga aasta $\frac{1}{2}$ ning see summa jaotati maakondade, linnade, alewite ning waldade wahel kindlasti ära. Selle üle wõiks ju waielda, et mispärast said linnad 35 %, maakonnad 50 % ja wallad ning alewid 15%. Linnaelanikka pole meil rohkem, kui 25 %. Et aga linnades tööstus rohkem arenenud on ja linnadest rohkem sisse tuleb, siis on wististe ka wõimalik linnadele wastu tulla ning neile suurem protsent määrata, kui üldine elanikkudearw seda wälja teeb. Kuidas nüüd maakonnawalitsuste ja waldade wahel peab jääma, see on teine küsimine, kuid isiklikult arwan mina, et wõimatu on maakonnawalitsustele kolm korda rohkem anda kui wallawalitsustele, sest meil on nii kui nii maakonnawalitsused juba niiwõrd suureks läinud, et walla omawalitsuse teostamisele takistusi teewad. Sarnane walla omawalitsuse teostamise kitsendamine käib risti wastu kohalise omawalitsuse mõistele ja arenemiskäigule. Minu arwates peaks wahelkord maakondade ja alewite wahel muutuma waldade kasuks ja sellepärast ei oleks mitte ülekohtune, kui sellest 50—60 protsendist wähest paarkümmend protsenti wallad saaks, mille läbi neil wõimalik oleks hoolitseda oma koolide, terwishoiu asutuste ja waestemajade eest. Kõige selle peale waadates on maakonna ja walla omawalitsuste tulumaksu wahekorra küsimus siiski wõrdlemisi wäikse tähendusega, sellepärast, et meil on asutud omawalitsuste seaduse wäljatöötamisele, mis lahendab wahekorra maakonna ning walla wahel ning määrab kindlaks ülesanded, mis kumbagil täita tulewad ka tulumaksu suhtes. Teiselt poolt on maakond sunnitud ühel wõi teisel wiisil wastu tulema waldadele, ja nimelt, omawalitsuse kulude kandmise asjus, nii et ülekohus, mis niisuguse ebaõiglase jaotamise läbi tekkinud, teisel teel natuke ta-
sutus saab. Selle teksti läbi, mis siin ra-
haasjanduse komisjoni poolt ette pan-
dud, antakse üksikutele linnadele kui ka
üksikutele waldadele iseäranis kaugele-
ulataw eesõigus. Lugu on nii, et meil ise-
äranis sõjaajal ja Eesti riigi iseseiswuse
päewil on koondatud wäliskaubandus
peaasjalikult Tallinna. Meie teised lin-
nad ja sadamad, mis enne otsekoheses lä-
bikäimises wäljamaaga olid, nagu näitu-
seks Pärnu, on nüüd täiesti sellest tege-
wusest kõrwaldatud. Selle majanduslise
elu Tallinna koondumise tagajärjel kui ka

tööstuse alal on Tallinna ka rohkem ja rohkem hakanud koonduma suurte wabrikute juhatused, mis ise kaugemal asuvad. Mitte üksi Saku õllewabriku juhatus, nagu mõned tähendawad, waid siin on ka teiste suurte wabrikute juhatusi, mis ise asuvad kaugel, millede juhatus ja nõukogu aga Tallinnas on. Neid wõetakse tulumaksu jaotamise juures arwesse, mille läbi ka linnale suuremad summad määratakse. Teiselt poolt on mõnes üksikus wallas suur wiinawabrik kui ka paberiwabrik ja nii edasi. Need õnnelikud waldad ja linnad, kus nüüd niisugused suuremad asutused on, saawad selle ettepanud redaktsiooni järele tulumaksudest, mis nendelt asutustelt saadakse, $\frac{1}{2}$ omale. Teised linnad ja alewid saawad selle all kannatama, et Tallinna kõik koondatud on. Tallinnal on ärielu muutmise tagajärjel ja sellest tekkinud liikumise järele arukordseid sissetulekuallikaid tekkinud. Tallinn ei saa mitte üksi trahterite pealt maksusid, waid ka kõiksugu kahtlaste asutuste pealt, mida suurlinn on ellu kutsumud selle juhusliku konjunkturi tagajärjel. Need toowad kõik puhast tulu. Mitte üksinda maamehed, waid ka teistest linnadest toowad inimesed siia oma higiwaewa kokku, mida on teisel õieti rahwa käest kokku tulnud. Kui nüüd see paragrahw 91 ettepanud kujul läbi wiiakse, siis saaksid niikästi Tallinna linn kui üksikud maakonnad niisugusesse seisukorda wiidud, mis teiste kehwmate linnade wastu ülekohtune oleks. Kehwmad linnad, wõtkem kas wõi Haapsalu ehk jälle Kuressaare, wõib olla Wõru, kes nagu pigi peal kiinni on jäänud sellepärast, et neid on sealt eemale kistud, — nemad peawad seisatama, seal jääb meie kultuuri elu kängu. Teatud ebakultuuriline ülikultuur, mis Tallinnas õisi ajab, sünnib selle kulul, et teisel kultuuri alamnõudeid ei saa mitte rahuldada. See ei ole meie rahwakultuuri arenemise ja meie rahwamajanduse seisukohast mitte soowitaw, niisugused ülikultuurid ei tohi meil mitte sihikindlalt teiste kulul kaswatatud saada. Sellest seisukohast välja minnes arwan mina, et meie peame just endise paragrahw 91. redaktsiooni juurde jääma, mis meile võimalusi annab ära jaotada tulumaksu summast osa elanikkude suuruse järele. Seal wõib ka ülekohtust jaotamist ette tulla, kuid ometi on teatud õiglane mõõdupuu olemas, et suurlinn saab suurema osa ja vähemad linnad ja kohad vähema osa, arwesse wõttes rahwaarwu.

Sellepärast panen mina rahwaerakonna rühma nimel ette, et meie jääme § 91 eelmise redaktsiooni juurde. Ma ei waidle iseenesest põhimõtteliselt mitte selle wastu, et waldadest saaks wõimalikult palju maksusid, aga teistega wõrreldes ei tohiks mitte ülekohtuseks minna. Tallinn wõib oma algatusel oma peale wõtta nii mõndagi, millest tema uusi maksusid saaks. Waremalt oli sadamamaks Tallinnale suureks sissetulekuallikaks. Weneajal kaotati tema ära. Praegu oli küsimus selle üle, et kas ei ole wõimalik Tallinna linnale sadamamaksudest teatawat osa tulu muretseda, kas puudamaksu kujul wõi teisel kujul. Siin wõidakse teatawat lisamaksu wõtta linna heaks, aga see on teatawate teenete eest, mis Tallinnal on eriti siin. Wõidakse ka wäga hästi teatawat luksusmaksu wõtma hakata wõõrastemajadest jne. Nõnda saadakse tulusid kohaliste teenete arwel, ilma, et see sissetulek teiste kulul sünnib, selles mõttes toetan mina endist redaktsiooni.

M. Martna (sd.): Austatud Riigikogu liikmed! Kui härra Tõnisson oma kõnet algas, siis kuulsin mina, nagu oleks tema rõhutanud, et ta detsentraliseerimise poolt on. Ma sain temast nõnda aru, et kogukondadel riiklise tulumaksu kõrwal õigus peab jääma kunni 50 % kogukondade kasuks sissetulekumaksu wõtta. Kuid warsti kaldus härra Tõnisson teisele poole ja tähendas, et see kõige demokraatlisem olla, kui kõik maksud saaksid ühte kassasse wisatud ja seal ära jaotatud. Mina ei kõnele mitte selles mõttes selle wastu, nagu oleks mina Tallinna iseäraline patrioot, ma kõnelen selle wastu sellepärast, et minu arwates meil Tallinnas ka niisuguse pigipõhja peale ei kõlba istuma jääda, nagu alewikesed ja külad pigi peale istuma jäänud olla, ja et just Tallinn neid peaks sellest seisukorrast ära päästma.

Ma tuletan meelde eelarwe arutamise ajal rahaministeriumi esitaja ja eelarwekomisjoni aruandja poolt ettetoodud ütelusi — et meie „otsekoheks maksud edenedawad“. Ma tähendasin seekord juba, et minu nähes otsekoheste maksude ja warrandusmaksude edendamisest siin juttu ei wõi olla. Kui walitsus ometi nõrda kaugele läks ja kogukondadele selle õiguse jättis, siis ei tähendanud see muud midagi kui et walitsus kogukondade rahaliselt ränka seisukorda ära tundes — neile sis-

setulekumaksu wõtmiseks piiratud õiguse mõttes jätta, ja et kogukonnad mitte ikka sunnitud ei oleks pearaha wõtma hakkama, nagu niijuti Tallinnas otsustati. Meil puudub nüüd amult veel maks kasside ja hiirte pealt. Pearaha on Tallinnas jälle kolikambrist wälja toodud, see wäga demokraatline, ühesugune maks kõikide pealt! Mis on — sellest seisukohast wälja minnes — lõpuks demokraatlisem kui ühesuurune 250-margaline maks kõikide maksjate pealt, ükskõik kas nad suure wõi wäikese tulumaksu maksjad on? Komisjoni ettepaneku põhjal väheneb riigi sissetulek $\frac{1}{2}$ wõrra. Suur ei ole see summa niidugi mitte, komisjon arwab, et seda weelgi wõib 33 % wõrra vähendada. Selle asemel, et rahaministri ettepaneku juurde jääda ehk seda weelgi laiendada, nagu see teistes maades on, ei ole ka selle juurde peatama jäänud, ainult kunni 50 % tulumaksu wõtta. Meie teame, et Saksamaal omawalitsused wõtawad kunni 200 %, Shweitsis wõiwad suuremad kogukonnad wõtta kunni 2 $\frac{1}{2}$ korda riigimaksust, wäiksemad kogukonnad 1 $\frac{1}{2}$ korda. Meil oleks 50 % lubatud olnud ja see oleks linnadele wähegi otsekoheste maksude wõimalusi toonud. Komisjoni ettepaneku muudetud kawaga, nagu § 91 meie ees seisab, kaotawad kogukonnad esiteks selle maksu wõtmise õiguse ja teiseks kaotab riik $\frac{1}{2}$ tulumaksu sissetulekutest. Seletuskirjas öeldakse, et tulumaks oma loomu poolest üleriikline, mitte kogukondline maks olla. (W. Linna m ä g i (kristl.): Saksamaal wõtsid enne kogukonnad, siis alles riik.) Saksamaal, kus sissetulekumaks oli, seal wõtsid riigi kõrwal ka kogukonnad sissetulekumaksu ja Shweitsis, kus on ka sissetulekumaks, wõtawad kogukonnad maksu riigi kõrwal poolteise ja kahe ja poolekordses suuruses. (J. T õ n i s s o n (rhw.): Teie olete ju siis ühes mõttes. O. A m b e r g (kristl.): Mis Teie ilmaaegu waidlete? Naer.) Mina wõiksin ainult seda rõhutada, et see härra Tõnisson'i noolt soowitatud demokraatlik olek õige halbu tagajärgi ilmutada wõiks. Wõtame näituseks tagurlised wallad, kes koolide peale wäga waenulikult waatawad. Mul oli talwel wõimalus wäikest reisi teha Pärnu kaudu ja igas wallamajas, kus ma kõnelesin, oli esimene asi — kommunistide oli seal wähe — et kõik, ka kommunistide poole kaldujad meie koolisid laitsid, meie kooliõpetajad olla laisad, sest nad ei tegewat niikaua

tööd, kui moonakad jne. Kõikidel oli ühesugune kaebtus, et koolid meil liiga palju maksawad. Kui nüüd üldisest kassast waldadele toetust antakse, siis ei lähe see niisugustes waldades mitte kultuura tõstmiseks. (J. T õ n i s s o n (rhw.): Ega Teie komando järele ei saa neid kultuurasõbralisteks teha.) Tulumaks ei ole komando. Wäga õige on, nagu Teie ise oma kõne esimeses pooles tähendasite, see arenemise ja arendamise tee, et iga kogukond pühib oma ukse eest, nagu meil ka wanasõna ütleb: „Igaüks pühib oma ukse eest“. Ma arwan, et see on demokraatline mõte, mis teistes riikides sinna poole püüab, et kogukonnad wõimalikult palju iseseiswust saaksid. Ma arwan, see mõte kõlbaks ka meil. (T. h. P o o l (töer.): Meil ei ole weel seda iseseiswust mitte.) No jah, seda meil ei ole, meie tahame nähtawasti seda weelgi vähendada. Tallinna linnapea härra Uesson, wõi kes seal selle ettepaneku tegi, pani maksma jälle pearaha ja ma ei paneks seda mitte imeks, kui tulewast aastal ka kassid pearaha alla panakse. (W a h e l h ü ü e: Ah need mustad kassid!) Niisuguste waeste kogukondade wõi maakondade wabastamine hoolekandmisest ja koolide ülewalpidamisest ei wõiks mingisugust kultuura tõstmist tuua. Kultuura tõstmine wõib ja peab aga selle tagajärg olema, kui kogukonnad iseseiswalt oma eelarweid kokku seawad ja maksusid wõtawad ja kohusetundeliselt seda teewad. Kui aga kogukonnad nii nõrgad on, et nad oma sissetulekust kõiki oma kulusid katta ei suuda, seal wõib wäga hästi ka meil praegu wõi tulewikus seda korraldust maksma panna, mis Shweitsis on. Kui seal need kogukonnad, kellel õigust ei ole rohkem kui poolteistkordselt tulumaksu wõtta, omaga wälja ei tule ja walitsuselt abi nõuawad, siis annab walitsus seda neile, kuid nad on kohustatud oma elarwet walitsusele ette panema ja kontroleerida laskma. Nii ei näe mina selles mitte kultuura edene mist, kui § 91 sel kujul wastu wõetakse, nagu ta siin on esitatud, ja mina teen ettepaneku § 91 sel wiisil wastu wõtta, nagu ta walitsuse projektis esitatud on, see on, et kogukondadel jääb õigus tulumaksjate lisamaksu kunni 50 % wõtta. Ma ei taha seda eslotsa mitte põhjendada, sest ma ei ole seal koosolekul olnud, kus seda paragrahwi wastu wõeti. Ma arwan, et seal oma põhjused olid, miks selle redaktsiooni juures peatama jääd. Ma teen sel-

lepärast niisuguse ettepaneku, et paragrahwi wastuwõtmine niisugusel kujul, nagu rahaminister seda ette on pannud, hõlpsamini läbi läheb.

Juhataja **A. Kerem**: Sõna on faktiliseks märkuseks rkl. Tõnisson'il.

J. Tõnisson (rhw.): Wastuseks rkl. härra Martnale wõin ma ütelda, et ma põhimõttelikult selle poolt olen, et omawalitsustel peaks maksuwõtmise õigus olema. Sellepärast olen mina selle esimese teksti poolt, aga mitte teise poolt.

Th. Pool (töer.): Lugupeetud Riigikogu liikmed! Nende wastuwaidluste tagajärjel, mis esimesel lugemisel selle paragrahwi puhul tekkisid, on rahaasjanduse komisjon kõnealolewa paragrahwi uuel kujul redigeerinud ja Riigikogule ette pannud. Uue redaktsiooni järele suureneb linnade sissetulek neilemääratud tulumaksu osa arwel, kuna maakondade ja waldade sissetulek väheneb. Tulumaksu alammäär on suurendatud, mis waldade sissetuleku peale mõjub. Minu arwates keerleb terwe küsimus selle ümber, et mõlemal pool suur puudus walitseb summades, mida omawalitsuse aparaat hädasti tarwitab, et oma wäljaminekuid katta. Minu arwates on selle maksu jaotamise kohta raske selgusele jõuda, kui meil puuduwad arwulised andmed selle kohta, kui palju ühel ehk teisel juhtumisel maakonnad ja linnad saawad. Paluksin sellepärast wastawat selgitust kas rahaasjanduse komisjoni aruandjalt ehk rahaministrilt. Mina kardan, kui meie selle paragrahwi ettepannud kujul wastu wõtame, siis maakonnawalitsuste sissetulekud hoopis wäikseks jääwad sellest tulumaksuosast, mis nendele kuulub. Praegu antakse neile 33½ % tulumaksust, aga tegelikult tuleb neile palju vähem sisse, sest tulumaksu alammäär on suurendatud. Nõnda ei saa selle seisukorraga waldad ja maakonnad mitte leppida. Ainukene wäljapääsetee on, kui leitakse wõimalikuks maakondadele langewat tulumaksuosa suurendada, ehk näitab jälle walitsus mõne uue sissetulekuallika, mis puuduwa tulumaksuosa aset täidaks. Kui seda mitte ei tehta, siis antagu teataw wabadus maakondadele oma wäljaminekute katmiseks lisamaksusid wõtta. Mina ei taha sellest seisukohast wälja minna, et ühe omawalitsuse arwelt wõetakse ja teise arwele pannakse, sest sel kujul jätab ta ikkagi teatawa augu meie üldisesse eelar-

wesse. Omawalitsustel peaks suurem wabadus olema oma sisemiste asjade korraldamises.

A. Uesson (töer.): Maakonna omawalitsustele ja waldadele peaks wõimalust antama laiemal alusel warandusmaksu wõtta, teisest küljest peaks ära määratama piir, kui palju seda maksu wõiks wõtta. See maks on üldine maks. Kui aga riik tulumaksust maakondadele ja waldadele toetusraha annab, siis pole ju loomulik, et maksud, mis Tallinna elanikud maksawad, teistele maakondadele ja linnadele toetuseks lähewad. Kui ka keskwalitsus annab need summad tulumaksust abirahadena maakonna ja walla omawalitsustele, sellega ei päästeta maakondasid. Iga maakonna peale tuleb, wõib olla, pool kunni üks miljon, kuid sellega nemad oma defitsiitid katta ei saa. Tuleks leida neile teisi tuluallikaid.

Teiselt poolt elanikkude arwu järele summade linnade wahel jaotamine ei ole ka mitte õiglane, sellepärast et kulud ühel wõi teisel linnal ei ole mitte alati proportionaalsed nende elanikkude arwule. Eelmisel korral tähendasin mina, et Tallinna linna eelarwe oma wäljaminekute poolest on kaks korda nii suur, kui teiste linnade eelarwed kokku, kuna elanikkude arw teistes linnades kokku wälja teeb umbes 170 tuhat, Tallinnas aga 120 tuhat, nii et tema elanikkude arw wõrreldes teiste linnadega mitte kaks kord nii suur ei ole. Peab leidma tuluallikaid selleks, et Tallinna linna eelarwet katta. Siin öeldi, et Tallinn on ülikultuuriline. Kui meie waatame oma linna, siis näeme, et see on kõige mustem linn oma Härjapea jõgedega, mererandadega ja korratumate uulitsatega. See ei räägi mitte ülikultuurist. Seda linna ei wõi meie mitte wäljamaalastele näidata. Mina ei räägi siin mitte kui Tallinna linnawalitsuse esitaja, waid see on kõigi Tallinna elanikkude huwi, et kõik need maksud, mis Tallinnast saadakse, saaks Tallinna peale kulutatud ja linn nendega korda seatud. Toetan § 91-st komisjoni poolt ettepannud kujul.

K. Wirma (sd.): Rkl. Pool tõstis siin küsimuse üles, et oleks tarwis selgust saada, kuidas mõjub see seaduseelnõu eelarwe peale linnas, maal ja igalpool omawalitsustes. Selle küsimuse juures on wastuküsimus kohe panna, mispärast praegu tulumaksuseadust muudetakse? Teda muudetakse sellepärast, et kõik alu-

sed olid wõrdlemisi selle tabeliga, mis wanas seaduses ette nähtud, muutunud. Kui ei oleks nüüd tulumaksu tabelit muudetud ja oleks endine maksuma jäetud tänaawuse aasta kohta, siis oleks iseäranis alamale klassile wäga suured maksud peale tulnud, sest need palgad, mis saadud 1920-dal aastal, ja mis olid aluseks 1921-se aasta maksustamisele, on muutunud ja järjelikult oleks selle wana tabeli järele sissetulekud riigile ja ka omawalitsustele palju suuremad olnud.

Nii palju kui mina seda tabelit järele waatasin, mis rahaministeeriumi poolt kokku on seatud ja Riigikogule Wabariigi Walitsuse poolt ette pandud sai, näis mulle, et selle tabeli järele tuleb tulumaksu rohkem sisse, wõttes aluseks 1921 aasta sissetulekuid, kui oleks tulnud praegumaksu tabeli järele wõttes, aluseks 1920-da aasta sissetulekuid. Nüüd on aga komisjonis seda tabelit muudetud, on perekonna mahaarwamisi ja weel teisi mahaarwamisi tehtud, ja nüüd peab arwama, et ligikaudu tuleb tulumaksu selle järele samapalju sisse kui minewal aastal. Järjelikult, kui oleks olnud need protsendid, mis tulumaksust omawalitsusele läksid, praegu ka samasugused, kui möödäläinud aastal, siis oleks nüüd omawalitsused niisama palju saanud, kui minewal aastal. Aga siin on üks korrektiiv sees, ja see on, et eelmises seaduses said omawalitsused 20 % tulumaksust omale, nüüd saawad nad aga 50 % sellest, mis riik saab, wõi teiste sõnadega, $\frac{1}{2}$ kogu tulumaksu sissetulekust. See teeb järjelikult omawalitsustele rohkem sissetulekuid. Kui teie waatate seda paragrahwi osa, kus on öeldud, et maakondade jaoks läheb $\frac{2}{10}$ ja waldade jaoks $\frac{1}{10}$ sellest, mis maakondades sisse tuleb, siis on see sellepärast tehtud, et omawalitsuste kasuks protsendimäär on tõusnud ja maakondade, kui üldhuwide kaitsja kätte peaks see rohkem saadud raha juhitud saama. Walad saaks oma eelarwe katteks aga selle sama osa, missuguse nemad minewal aastal said ja missuguse määra nad ka oma eelarwettesse wõtta wõisid.

Need andmed, mis otsekoheste makside peawalitsusel on, näitawad, et 1921 aasta jooksul on alamate wõi vähemate sissetulekutega isikutel sissetulek ligi kaks korda suurenenud. (W a h e l h ü ü e: Kas linnas ja maal on ühtewiisi suurenenud?) Ei, linnas on nad vähem suurenenud kui maal. Sissetulekute kohta puuduwad mul, kahjuks, üksikasja-

lised andmed. Ei teadnud, et see küsimus täna päewakorrale tuleb, — ei teadnud kaasa wõtta. Nii et siis, kui see seadus niisugusel kujul vastu wõetakse, nagu ta komisjoni poolt on esitatud, siis ei ole, niipalju kui mina olen saanud kalkuleerida, see omawalitsuste eelarwele mitte kahjuks, waid kasuks. Nüüd tuleb see küsimus, mida Riigikogu liige Tõnisson ette tõi ja mida ka rkl. Martna käsitas, et see ettepanek, mis Wabariigi Walitsuse poolt oli esitatud, tuleks maksuma panna ja sellega omawalitsustele õigus anda ise otsustada tulumaksu alusel maksumäärasid. Komisjonis toetasin mina ka seda seisukohta, et omawalitsustel peab õigus olema tulumaksuseaduse põhjal maksusid wõtta. Kuid seal selgus aga järgmist: kui ka omawalitsustel õigus oleks oma kasuks maksusid määrata, siis nemad lõpude lõpuks olukorra sunnil ometi sunnitud oleksid maksimaalse maksu määrama. Misjaoks peaksid siis nüüd wolikogud ja nõukogud terve päewa koos istuma ja seda küsimust arutama, kuna lõpude lõpuks ometi see 50 protsenti määrata tuleb? Kuna nüüd maksude sissenõudmine riigiaparaadi kaudu käib, siis on ju palju otstarbekohasem otsekohe see 50 protsenti seaduses ära määrata, ilma igasuguse kõrwalise otsustuseta. See praktiline osa on aga sünnitanud seda segast wahet, millest härrad Tõnisson ja Martna kõnelesid. Mina oleksin ju rkl. Martna ettepaneku poolt, aga seda on wõimatu käesolewasse seadusesse sisse wõtta, sest maksum tabel sai juba eelmisel koosolekul vastu wõetud ja see on niimoodi konstrueeritud, et see 50 protsenti on sinna sisse wõetud. Kui nüüd tahetakse seda parandust vastu wõtta, tuleks ka maksum tabelit muuta, kuid seda ei saa enam teha. Kui seda tabelit waadata, selgub, et ta on huwitawalt kokku seatud. Siin on: $1\frac{1}{2}$ %, 3 %, $4\frac{1}{2}$ %, 6 %, $7\frac{1}{2}$ % — ikka nii, et kolme peale jagada annab. Nagu ma juba ütlesin, ei sünni rkl. Martna parandus enam siia ja seadusandluse tehnilistel põhjustel ei saa maksum tabelit enam muuta. Samuti ei sünni ka rkl. Tõnisson'i parandus siia juurde, sellepärast, et see põhimõtte ära muudab ja omawalitsuste kasuks minewa tulumaksu osa mingisuguse abiandmise astmele tõstab, nagu teie seda komisjoni seletuskirjast loete. See on juba uus põhimõte ja seda ei ole mitte wõimalik siia juurde pookida. Mina ei usu, et see wiimane tulumaksuseadus on, mis meie arutame, sest selle küsimusega

on peaaegu iga aasta tegemist tulnud teha. Järgmisel korral peaks see põhimõte siia sisse tulema, mis Wabariigi Walitsus on ette pannud ja mida toetab rkl. Martna. Loodame, et kord aeg tuleb, kus omawalitsused sunnitud ei ole seda maksimaalset maksu wõtma.

Niisugust seisukohta praeguse tabeli juures ka ei saa olla, nagu omal ajal Sakamaal oli, et omawalitsuse kasuks wõtakse poolteist ja kaks korda sellest, mis riik saab, sest kui riik wõtab 36 % tulust ja omawalitsus 2 korda enam, siis peaks maksja oma aastasele tulule oma taskust juurde maksma, ilma et ise midagi kulu-tada tohiks.

Ühe küsimuse peale tahaksin weel tähelpanu juhtida, mida härra Tõnisson siin pündutas, sest mul on statistilised andmed elanikkude arwu kohta käepärast. Härra Tõnisson ütles nii, et Wõru linn on niisuguses pahas seisukorras, et kui meie seda paragrahwi tema ettepanekuna wastu ei wõtaks, siis läheks Wõru hukka... (J. Tõnisson (rhw.): Seda ma ei ütelnud.) Ikkagi ütlesite umbes selles toonis, et see on see ainukene päästeankur. Mul on andmed, et Wõrus oli esimesel mail 6215 elanikku ja kui teie nüüd redutseerite, kui palju markasid inimese peale umbes saaks, siis tuleks minu kalkulatsiooni järele Wõru linnale umbes 600—700 tuhat marka. No mis ta selle seitsmesaja wõi kuuesaja tuhande margaga õige ära teeks, et hukatuse äärelt pääseda? Mulle näib, et niisugune süsteem, kus toetusena ühele wõi teisele omawalitsusele vähem summa antakse, otstarbekohane süsteem ei ole, sest siis ei tee ükski midagi ära. Teised linnad ei ehita midagi ja Tallinn ei ehita ka mitte midagi, nii et see on niisugune abiraha süsteem, millega tulumaksu kaudu saadud raha pulveriseeritud saab. Ma mõtlen, et see põhimõte, mis kõige aja tulumaksuseadusest on läbi käinud, ja ka meie seadustes tänini on maksew olnud, nimelt et kogukondade kasuks läheb see tulumaksu osa, mis saadud kogukonna territooriumil asuwatelt maksjatelt, — see põhimõte tuleb ka edaspidi maksma jätta.

A. Jürman (põl.): Mina räägiksin siiski härra Wirma wäidetele wastu. Härra Wirma seletas, et kõik omawalitsuse üksused saawad selle seaduse järele tulumaksu nii ja nii palju rohkem nende eelarwetes üleswõetud summast. Minu arwates on asjal siiski teine külg olemas.

(K. Wirma (sd.): Ma wõrdlesin siin nende eelarwet sellega, mis nad nüüd saawad.) Meie ei saa enda omawalitsuse üksusi ega nende sissetulekuid wõrrelda Saksa ehk Shweitsi omawalitsustega. Nende kaugemalasu-wate omawalitsuste üksuste seisukord on teistsugune, sellepärast et neil on igalpool maal suured tööstusettewõtted, millest ka maa omawalitsused tulumaksu näol sissetulekuid saawad. Meil on tööstusettewõtted suuremalt jaolt ainult Tallinnas, isegi maalasuwate ettewõtete juhatused on Tallinna koondatud, ja maksawad Tallinnas kõik maksud. Sellepärast wõib ütelda, et wist kakskolmandikku tulumaksust tuleb üks Tallinnas sisse. Kui Tallinnal õigus oleks seda tulu kõik endale saada, siis ei ole see mitte õiglane maa ja teiste linnade ees. Kuigi Tallinn ei ole pealinna kohta hästi korras ja tarwitab suuremaid sissetulekuid enda korraldamiseks, siiski ei pea tema kõike tulumaksu omale saama, waid peab enda wäljaminekute katteks teisi allikaid leidma. Pealinnas on igasuguseid ettewõtteid, nagu restoräänid, mis miljonid maksawad. Kui meie waatame maakondade ja vähemate linnade sissetulekuid, siis leiame, et tulumaks neil nii vähene on, et sellest kuidagi ei jätku riikliselt tähtsate ülesannete, nagu koolide ja haigemajade ülaspidamiseks. Kui üks kolmandik Tallinnas sissetulewast tulumaksust läheks terwelt Tallinnale, siis saaks tema kunni 50.000.000, kuna eelarwes on vähem kui pool sellest summast. Maal ei anna tulumaks kuigi palju sisse, sest puuduwad suuremad maksuallikad. Sellepärast on tarwis tulumaksu jagamist omawalitsuste wahel rahwaarwu järele ette wõtta. Siis saaks Tallinn oma osa ja saaks seda ka teised omawalitsuse üksused. Sellejärele wõiks enam-wähem rahuloldawalt korraldada kõikide omawalitsuste wäljaminekuid koolide ülewalpidamise, terwishoiu ja hoolekande alal, ilma et üksikud omawalitsused sunnitud oleksid suuri maksusid enda piirkonnas elawatele kodanikkudele peale panema. Toetan komisjoni esimest ettepanekut.

A. Weiler (töer.): Siin on praegu wõitlus maa ja linna wahel käimas. Mul on seda hõlpsam sõna kaasa ütelda, et ma ühe jalaga maa- ja teisega linnamees olen. Kõik see aeg on meile seletatud põllumeestekogude poolt, et maamehed ei jõua maksusid maksta, neil ei olewat min-

gisuguseid sissetulekuid. Linnas on aga wiimane kui töötaja maksu all. Nii paistab, et tööliste käest korjatakse raha kokku ja teie tahaksite, et see siis maa-meestele wälja saaks jagatud. (Naer. Wahelhüüded paremalt poolt.) Ega see minu süü ole, kui teie Pärnu wõi Lääne maakonnas omaga wälja ei tule. Kui teie asjaga hakkama ei saa, siis uputage endid ära. (Naer. Wahelhüüded kohtadelt.)

Juhataja A. Kerem: Lõpusõna on komisjoni aruandjal.

Aruandja J. Kukk: Komisjoni aruandjana ei saa ma tehtud ettepanekut toetada ja komisjoni praegust ettepanekut ei tarwitse ma enam kaitsma hakata, ma tahan ainult paari arwamist selgitada. Ühe kui teise ettepaneku wahel tähendati, et meil tuleb tulumaksu Tallinnas üle 66%. Andmete järele, mis minul olid, on protsent natuke väiksem, — umbes 50% kogu tulumaksust saab Tallinnast. Selle novelli järele oleks tulumaksu üldse 300 miljoni, sellest summast oleks 150 miljoni Tallinna sissetulek, millest linn 50 miljoni omale saab. Kui aga esimene redaktsioon oleks läbi läinud, siis oleks Tallinn saanud 25 ehk maksimum 30 miljoni. Sellest on see wahe summades. (Wahelhüüded.) Rohkem ma selle kohta kõnelda ei tahtnud.

Juhataja A. Kerem: Faktiliseks märkuseks on sõna rkl. Wirma'l.

K. Wirma (sd.): Mul on siin statistika büroo andmed, et linnades on maksu-maksjaid 287.000 ja Tallinnas 122.000. (Wahelhüüded.)

Juhataja A. Kerem: Sisse on tulnud kaks täiendawat paralleel-ettepanekut: Esimene rkl. Tõnisson'i poolt, endine komisjoni redaktsioon: „§ 91. Sissetulnud tulumaksu summast määratakse iga aasta $\frac{2}{3}$ omawalitsustele.

Sellest summast läheb linnadele 35%, maakondadele — 50%, alewitele ja waldadele — 15%.

Üksikute omawalitsuse üksuste wahel jaotatakse need summad rahaministri ettepanekul Wabariigi Walitsuse poolt, arwesse wõttes elanikkude arwu wastawates omawalitsustes.“

Teine rkl. M. Martna poolt:

„§ 91. Linnawolikogudele ja maakonnanõukogudele antakse õigus wõtta oma ringkonna maksumaksjatelt lisamaksu:

- 1) linnawolikogud — kunni 25% ja
- 2) maakonnanõukogud — kunni 30% riigimaksu määrast.

Alewite ja waldade heaks wõetakse iisamaksu 10% riigimaksu määrast.

Peale selle wõetakse weel lisamaksu: linnades — 25% ja maakondades ning alewites — 10% riigimaksu määrast. Wiimased summad kantakse iseäralisse fondi ja tarwitatakse omawalitsuste eelarwe puudujääkide katmiseks sellekohaste erimääruste põhjal.

Käesolewa § 1. esimeses lõikes tähendatud lisamaksu määradest teatawad linna- ja maakonnawalitsused kohalisele maksuinspektorile hiljemalt 1. maiks. Kui selleks tähtjaks teadet saadetud ei ole, siis jääwad jõusse wiimati teatatud määrad.

Lisamaksumäärad nõutakse riigimaksuga üheskoos sisse.

Sõna on faktiliseks märkuseks rahaministril Westel'il.

Rahaminister G. Westel: Ma juhin Riigikogu liikmete tähelpanu selle peale, et see ettepanek tulumaksu 50% wõrra suurendab ja kes selle ettepaneku poolt hääletab, see hääletab ka tulumaksu 50% wõrra tõstmise poolt.

Juhataja A. Kerem: Ma kawatzen ettepanekuid paralleelselt hääletada — esimeses joones komisjoni ettepanek ja parandused selles järjekorras, kuidas nad sisse tulnud. (Hääletatakse.) Ettepanekud on saanud järgmiselt hääli: rkl. härra Tõnisson'i ettepanek poolt 33 häält, komisjoni ettepanek 20 häält ja rkl. härra Martna ettepanek poolt 1 häält. Kuna kwoorum 80 on, siis pole ükski ettepanek saanud absoluutset häälteenamust ning tulewad uuesti poolt ning wastu hääletamisele endises järjekorras. (Hääletatakse.) Ettepanekud on hääli saanud järgmiselt: rkl. härra Tõnissoni ettepanek poolt 34, wastu 28 häält. Komisjoni ettepanek poolt 26 häält, wastu 33 ja rkl. härra Martna ettepanek poolt 3 häält, wastu 33. Sellega on rkl. härra Tõnissoni ettepanek wastu wõetud.

Aruandja J. Kukk (loeb): II. Selle seadusega kaotawad oma maksuuse:

- 1) Seadus mõnede muudatuste kohta tulumaksuseaduses („Riigi Teataja“ nr. 143/144 — 1920 a. seadus nr. 290).

2) Seadus mõnede muudatuste kohta tulumaksuseaduses („Riigi Teataja“ nr. 49/50 — 1921 a. seadus nr. 50).

Juhataja **A. Kerem**: Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) Sellega on II osa nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Kukk** (loeb): III. See seadus hakkab maksma tema wäljakutamisega „Riigi Teatajas“.

Juhataja **A. Kerem**: Sõnasooiwaid III osa kohta ei ole. Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) Sellega on käesolewa seaduse III osa nähtawa enamusega wastu wõetud.

Käesolewa koosoleku päewakord on läbi. Järgmine koosolek algab, endise otsuse järele, weerandtunni pärast.

Lõpetan koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 7.55 min.

Algkirjale alla kirjutanud:

Riigikogu abiesimees **A. Kerem**.

Sekretäär **A. Tupits**.

